Studia Interkulturowe Europy Środkowo-Wschodniej 19
ISSN 1898-4215; e-ISSN 2544-3143
Copyright © by Marcin Mironowicz 2026
Creative Commons: Uznanie Autorstwa 4.0 (CC BY 4.0)
https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/
https://doi.org/10.31338/2544-3143.si.2026-19.5

Marcin Mironowicz
Badacz niezależny
marcin.mironowicz5@gmail.com
ORCID ID 0000-0001-6514-779X

UCZESTNICY SOBORU NICEJSKIEGO W 325 ROKU

Participants of the First Ecumenical Council 325 AD

Abstract

In 325, the First Ecumenical Council in Nicaea took place. Over 300 bishops from various cities of the Roman Empire took part in the sessions. The article contains a list of the First Ecumenical Council participants who made a trial to ascribe a bishop to the province represented by them. The article also mentions distinguished bishopric figures who participated in the Council's sessions.

Keywords: the First Ecumenical Council, participants of the First Ecumenical Council, Nicaea

Wstęp

Sobór w Nicei w 325 roku był tematem licznych opracowań. W niniejszym artykule chciałbym zająć się dwoma zagadnieniami. Po pierwsze przeanalizowaniem organizacji Kościoła chrześcijańskiego w pierwszych

wiekach funkcjonowania, albowiem to metropolici, biskupi prowincjonalni i ich pomocnicy uczestniczyli w synodzie w Nicei. Wśród literatury omawiającej ten temat za podstawową należy uznać pracę greckiego historyka Vlasiosa Fidasa *Historia Kościoła* i pracę ks. Wojciecha Góralskiego *Metropolia i metropolita w wymiarze prawnym – wczoraj i dziś.*

Drugim zagadnieniem jest przeprowadzenie analizy przynależności metropolitów do poszczególnych prowincji Cesarstwa Rzymskiego. Wyniki analizy zaprezentuję na mapie Cesarstwa Rzymskiego. W artykule ukazane zostaną znane postacie biskupów biorących udział w synodzie. Stało się to możliwe dzięki pracy Wladimira Beneshevicha, *Synajski spis ojców Nicejskiego pierwszego powszechnego soboru*. Praca ta zawiera również spis uczestników soboru w Nicei w 325 roku i miasta, z których pochodzili, w języku greckim.

W opracowaniu przytoczone zostały prace Henryka Pietrasa: *Początki Teologii Kościoła, Sobór Nicejski (325)* i *Kontekst religijny i polityczny, dokumenty, komentarze* czy *Dokumenty soborów powszechnych: tekst grecki, łaciński, polski* opracowane z Arkadiuszem Baronem. Ważną pozycję stanowi także opracowanie metropolity Makarego *Synaksarion. Żywoty świętych Cerkwi prawosławnej spisane na Świętej Górze Atos.* W niniejszym artykule wykorzystano również źródła internetowe: *A Dictionary of Chrystian Biography*, a także dane zawarte w projekcie *The Nicaea 325 Project: A Database and Geographical Analysis of the First Council's Attendees.*

Organizacja Kościoła chrześcijańskiego w pierwszy wiekach swojego funkcjonowania

Rozwój chrześcijaństwa od I wieku wymusił zwiększenie liczby biskupów oraz konieczność określenia granic poszczególnych wspólnot kościelnych. W tym okresie nie było ściśle wytyczonej jurysdykcji terytorialnej biskupów. Hierarchowie mieli określony zakres władzy duchowej nad okoliczną wspólnotą wiernych. Powstawanie nowych wspólnot w regionie sprawiało, że biskupstwa poszczególnych miast stawały się Kościołami-matkami dla nowych organizacji cerkiewnych Kościołów-córek. Tak było w pierwotnej

wspólnocie jerozolimskiej, która rozciągnęła swoje wpływy na Judeę, Galileę i Samarię, a po zburzeniu Jerozolimy rolę Kościoła-matki przejęła Galilea[1].

Wspólnoty kościelne o dużym zasięgu i funkcjonujące wokół znaczących miejscowości utrzymywały między sobą bliższe relacje, dzięki czemu ukształtowały się centra kościelne, jak Antiochia, Jerozolima, Cezarea, Laodycea, Ancyra, Rzym, Kartagina, Aleksandria. Do umacniania więzi między wspólnotami kościelnymi przyczyniały się od połowy II wieku zgromadzenia kościelne, odbywające się na wzór zgromadzeń prowincjalnych państwowych w Palestynie, Afryce, Rzymie czy Mezopotamii. Prawdopodobnie pod koniec tegoż stulecia biskupi poszczególnych prowincji Imperium Rzymskiego zbierali się na synodach, choć nie były to jeszcze kościelne synody prowincjalne w znaczeniu właściwym. Od połowy trzeciego wieku tego rodzaju zgromadzenia w Azji Mniejszej odbywały się dwa razy w roku i były już synodami, które miały przywilej stanowienia prawa. Poza tym ich głównym zadaniem była kontrola i utrzymywanie dyscypliny kościelnej, a także sprawowanie władzy sądowniczej, tj. instancji odwoławczej od rozstrzygnięć trybunałów biskupich. Ponadto synody te zajmowały się podziałem diecezji i tworzeniem nowych, zatwierdzaniem wyboru biskupów i inwestyturą diecezji w przypadku przeniesienia biskupa[2].

W pochodzącym z III wieku utworze *Didaskalia* (pełny tytuł *Nauka katolicka dwunastu apostołów i świętych uczniów naszego Zbawiciela*), którego pełny tekst zachował się w języku syryjskim, nieznany autor przytoczył charakterystykę kandydata na biskupa. Piastować ten urząd mogła osoba mająca dostateczne wykształcenie teologiczne. Ważną rekomendacją było nienaganne prowadzenie własnego domu, uczynność, empatia względem innych. Przyszły biskup powinien wykazywać się prostotą i spokojem, powściągliwością w jedzeniu i piciu, gorliwością w nauczaniu wiernych Pisma Świętego[3]. Biskupowi w sprawowaniu posługi pomagali prezbiterzy i dwóch

[1] B. ΙΩ. Φείδα, *Εκκλησιαστική ιστορία. Α. Από την εικονομαχία μέχρι την Μεταρρύθμιση*, εκ. Γ. Αθήνα 2002, s. 806–808; Ks. W. Góralski, *Metropolia i metropolita w wymiarze prawnym – wczoraj i dziś*, „Rocznik Teologii Katolickiej" 2012, t. XI/2, s. 123.

[2] B. ΙΩ. Φείδα, *op. cit.*, s. 809–810; Ks. W. Góralski, *op. cit*., s. 124.

[3] E. Wipszycka, *Kościół w świecie późnego antyku*, Warszawa 1994, s. 126–127.

diakonów. Jeden z nich stale asystował przy ofierze eucharystycznej[4], drugi dodatkowo pilnował porządku przy bramie zewnętrznej i w kościele[5].

We wschodniej części Cesarstwa Rzymskiego chrześcijaństwo było silniej rozwinięte. Do obsługi ludności wiejskiej powoływano tutaj biskupów pomocniczych. Kościół przed soborem w Nicei był pełen podziałów. Jego biskupi sprzeczali się o granice diecezji, o dochody, o duchownych przechodzących z jednej diecezji do drugiej, o obsadzanie wakujących katedr. Poważny był spór w Afryce Północnej, gdzie donatyści stanęli przeciw zwolennikom Cecyliana, w Egipcie melecjanie wystąpili przeciwko następcom biskupa Aleksandrii. Poważniejszym konfliktem o charakterze doktrynalnym był zrodzony w Aleksandrii arianizm[6].

Cesarz Konstantyn nie chciał być sędzią w sporach biskupów. „Bóg was postawił jako kapłanów i dał wam moc, abyście i nas sądzili, jako też i słusznie przez was sądzeni jesteśmy. Was natomiast ludzie sądzić nie mogą. Nie należy bowiem błędów kapłańskich ujawniać przed ludem, ażeby stąd nie brał sposobności do zgorszenia, a potem grzeszył bez obawy”[7]. W latach dwudziestych IV wieku we wschodnich prowincjach Cesarstwa Rzymskiego funkcjonowało ponad 1000 katedr biskupich i około 800 na zachodzie (głównie w Afryce)[8].

Dostrzegając problemy nurtujące wspólnoty chrześcijańskie, jesienią 324 r. cesarz Konstantyn rozesłał biskupom Cesarstwa Rzymskiego zaproszenia na sobór do leżącej w pobliżu Nikomemii Nicei. Konstantyn dążył do zaprowadzenia pokoju w rozdartych schizmą wspólnotach oraz do ustalenia jednej dla wszystkich chrześcijan daty świętowania Paschy i jednego wyznania wiary. Synod w Nicei miał zamanifestować jedność Kościoła: jedna wspólnota, jeden sposób świętowania, jedno credo[9]. W zaproszeniu biskupi poproszeni zostali o przybycie przynajmniej tydzień przed rozpoczęciem obrad rocznicowych. Biskupi z całego państwa otrzymali upoważnienia do

[4] В. ΙΩ. Φείδα, *op. cit*. s. 189, 216.

[5] *Ibidem*, s. 127–128.

[6] *Ibidem*, s. 144–145.

[7] Euzebiusz z Cezarei, *Życie Konstantyna*, przekład T. Wnętrzak, Kraków 2007, s. 176.

[8] В. Асмус, *Вселенский I собор,* „Православная Энциклопедия”, т. IX, Москва 2005, s. 574.

[9] O dekretach soboru nicejskiego w wypowiedzi Dionizego o synodach w Rimini i Seleucji, por.: Atanazy Wielki, *Mowy przeciw arianom I–III*, przekład P. M. Szewczyk, Kraków 2011, s. IX.

skorzystania z pojazdów poczty cesarskiej. Upoważnienie takie pozwalało podróżować wozami poczty z pięcioma osobami towarzyszącymi. Konstantyn zapewnił też, że pokryje wszystkie koszty, które jego goście poniosą w związku z podróżą[10]. Pomimo że zaproszono wszystkich biskupów, do Nicei przybyła jedynie część z nich. Trud podróży i choroby wiekowych hierarchów uniemożliwiły większości stawienie się na zwoływany sobór[11]. Skład członków soboru mógł się zmieniać w czasie jego trwania, od 20 maja do 25 sierpnia. Niektórzy biskupi przerywali swój udział w obradach i wracali do swoich diecezji. Inni dołączali na synod w trakcie jego obrad[12].

Uczestnicy soboru nicejskiego. Liczba i skład osobowy.

Zachowane średniowieczne rękopisy przytaczają różną liczbę uczestników soboru nicejskiego: łaciński *Lambda C* wylicza 200 osób, antiocheński *Corpus canonum* 220 osób[13], w *Życiu Konstantyna Euzebiusza z Cezarei* podano 250 osób[14], a w *Historii Kościoła* Theodoreta z Cypru 270. Jeszcze inne dane zawarte zostały w *Historii Kościoła* Sokratesa Scholastyka – powyżej 300, w *Historii Kościoła* Hermiasza Sozomenosa – powyżej 320[15].

Hilary z Poitiers, w dziele *De synodis*, jako pierwszy stwierdził, że w Nicei obradowało 318 osób. Taka samą liczbę przytoczył w *Listach* Bazyli Wielki i Atanazy Aleksandryjski w *Liście do Afrykanów*[16]. Podana liczba była symbolicznym nawiązaniem do liczebności oddziału, na czele którego Abraham, według opowiadania z Księgi Rodzaju, pokonał czterech królów mezopo-

---

[10] H. Pietras, *Sobór Nicejski (325). Kontekst religijny i polityczny, dokumenty, komentarze*, Kraków 2013, s. 21–22.

[11] E. Wipszycka, *op. cit*., s. 155.

[12] А. В. Карташев, *Вселенские соборы*, Москва 1994, с. 31, 33.

[13] D. Gwynn, *Reconstructing the Council of Nicaea*, [w:] *The Cambridge Companion to the Council of Nicaea*, Cambridge 2021, s. 90–110.

[14] *Dokumenty soborów powszechnych: tekst grecki, łaciński, polski*, opracowanie Arkadiusz Baron, Henryk Pietras, t. 1: *Nicea I, Konstantynopol I, Efez, Chalcedon, Konstantynopol II, Konstantynopol III, Nicea II (325–787)*, Kraków 2002.

[15] Hermiasz Sozomen, *Historia Kościoła*, przekład S. J. Kazikowski, wstępem opatrzył Z. Zieliński, Warszawa 1989.

[16] В. Асмус, *op. cit,* s. 572.

tamskich. Hilary zaczerpnął przytoczoną przez siebie liczbę z *Listu* Pseudo-Barnaby. Liczba 318 została zinterpretowana przez Pseudo-Barnabę jako greckie inicjały Jezusa Chrystusa (w greckim systemie zapisywania liczb „ιχ" = 18) połączone z krzyżem, oznaczanym w grece symbolicznie za pomocą litery T („τ" = 300)[17]. Wszystkie średniowieczne spisy uczestników soboru w Nicei otwierał Hozjusz z Kordoby. Pozostałych obradujących wyliczano według klucza geograficznego, zgodnie z przynależnością do poszczególnych prowincji państwa. Przytoczony w pracy aneks zawiera spis 312 uczestników soboru w Nicei w 325 r. Wśród nich było 21 biskupów pomocniczych, sprawujących posługę na terenach wiejskich (tzw. chorepiskopi). Nie można ich przypisać do prowincji, z uwagi na brak danych.

Pozostałych biskupów, urzędujących w miastach Cesarstwa Rzymskiego, zgrupowano według prowincji, na obszarze których miasto leżało. Stąd uzyskujemy liczbę biskupów z poszczególnych prowincji Cesarstwa Rzymskiego: Palestine I – 23, Bithynia – 13, Asia – 11, Europe – 11, Syria I – 11, Phrygia Pacatiana – 10, Syria II – 10, Phoenice – 10, Lycia – 10, Pamphylia – 9, Aegyptus – 9, Phrygia Salutaris – 8, Lycaonia – 8, Part of the Islands – 7, Lydia – 7, Cilicia I – 7, Cilicia II – 7, Thessalia – 7, Macedonia – 7, Phoenice Libanensis – 7, Palestine II – 6, Pentapolis – 6, Achaea – 6, Cappadocia II – 5, Haemimontue – 4, Hellespont – 4, Caria – 4, Galatia I – 4, Galatia Salutaris – 4, Pisidia – 4, Arabia – 4, Cyprus – 4, Honorias – 3, Paphlagonia – 3, Pontus Polemoniacus – 3, Cappadocia I – 3, Isauria – 3, Augustamnica I – 3, Helenopontus – 2, Armenia I – 2, Mesopotamia – 2, Euphratensis – 2, Arcadia – 2, Upper Thebaid – 2, Roma – 2, Calabria – 2, Thrace – 1, Augustamnica II – 1, Lower Thebaid – 1, Libya – 1, Panonia – 1, Carthaginiensis – 1, Campania – 1, Gallia – 1, Africa – 1.

Na podstawie dostępnych źródeł i literatury przedmiotu udało się określić niektórych uczestników zgromadzenia. Większość uczestników soboru pochodziła z greckojęzycznych prowincji Cesarstwa Rzymskiego. Pojedynczy biskupi i prezbiterzy reprezentowali regiony łacińskojęzyczne: Galię, Hiszpanię, Italię i Afrykę. Należeli do nich – obok Hozjusza[18], Witona

[17] *Dokumenty soborów powszechnych…op. cit.*, s. 25; В. Асмус, *op. cit.*, c. 572; Warsonofiusz (Doroszkiewicz), *Dzieje Wschodnich Rzymian*, Białystok 2012, s. 46.

[18] Hozjusz z Kordoby, łac. Osius Cordubensis (ur. ok. 256, zm. ok. 359). W 295 r. został biskupem Kordoby w południowej Hiszpanii. Utrzymywał kontakty z cesarzem

i Wincenjusza – także Cecylian z Kartaginy[19], Nikazy z Die[20] (Galia), Marek z Kalabrii[21] i Domnus z Panonii[22].

Biskup Rzymu Sylwester (314–335) nie uczestniczył w przygotowaniu soboru w Nicei. Wysłani przez niego niżsi rangą w hierarchii kościelnej prezbiterzy Witon i Wincencjusz nie brali czynnego udziału w dyskusji soborowej, a ich zadaniem było przysłuchiwanie się dysputom i zdanie relacji Sylwestrowi[23]. Hozjusz, biskup Kordoby, był od wielu lat doradcą cesarza Konstantyna Wielkiego. Objął on przewodnictwo obrad soboru[24].

Konstantynem. Uczestniczył w synodzie w Elwirze (ok. 300, okolice dzisiejszej Grenady). Jeden z obrońców ortodoksji we wczesnych etapach kontrowersji ariańskiej. Przewodniczył soborowi nicejskiemu (325) oraz synodowi w Serdice (dzisiejsza Sofia). Czczony jako Hozjusz Wyznawca w Kościołach prawosławnych.

[19] W 312 r. został wybrany na biskupa Kartaginy diakon Cecylian. Jego przeciwnicy zarzucili mu nieważność święceń, co skutkowało złożeniem Cecyliana z urzędu. Na jego miejsce wybrano na biskupa Majorinusa, który zmarł w 313. Jego następcą został Donat, dotychczasowy biskup Casa Nigra. Zwolennicy Cecyliana odwołali się do cesarza Konstantyna Wielkiego. W kwietniu 313 to samo uczynili donatyści, prosząc, by władca wyznaczył sędziów z Galii. Cesarz postanowił, że spór rozstrzygnie papież Milcjades i trzech biskupów galijskich Marian z Arles, Retycjusz z Autun i Maternus z Kolonii. Papież wezwał także 15 biskupów italskich. Synod obradujący w Rzymie 15 lutego 314 uznał Cecyliana za prawowitego biskupa.

Donatyści odwołali się od wyroku, zarzucając, że synod rzymski nie dopełnił wszystkich formalności. Cesarz polecił ponowne rozpatrzenie sprawy synodowi w Arles. 1 sierpnia 314 zapadło niekorzystne dla donatystów postanowienie. Żadna ze stron nie była z niego zadowolona. Konstantyn Wielki zakazał delegacji donatystów powrotu do Afryki. Usiłował także mianować nowego biskupa zamiast Cecyliana. M. Banaszak M., *Historia Kościoła katolickiego*, t. 1, Warszawa 1986, s. 122–123.

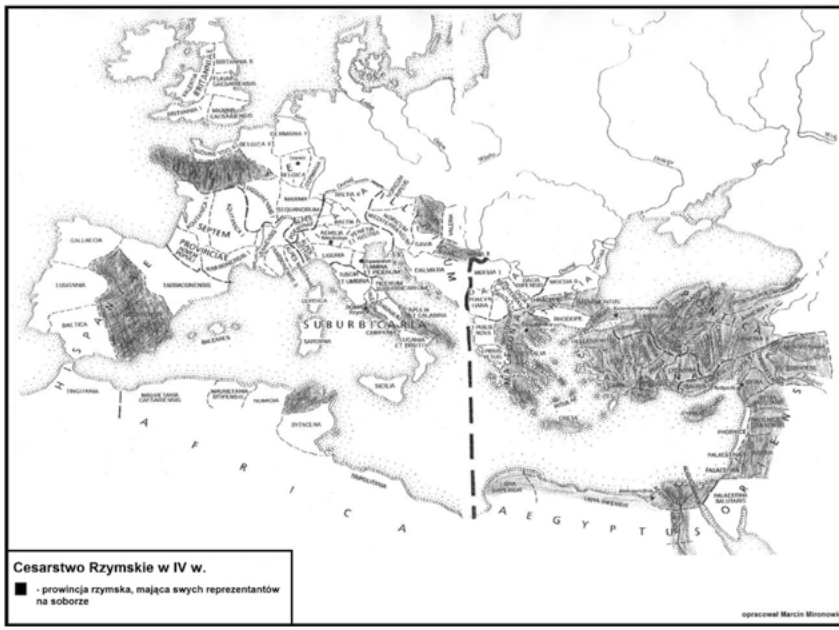
[20] Biskup Nikazy z Die, mający greckich rodziców, został wysłany na sobór w Nicei w związku ze znajomością greki.

[21] R. P. Hanson, *The Search for the Christian Doctrine of God: The Arian Controversy 318–381*. London 1988, s. 156.

[22] В. Болотов, *Лекции по истории Древней Церкви,* т. 4: *История церкви в период Вселенских Соборов (*отдел III: *История богословской мысли*), s. 23, http:azbyka.ru/otechnik/Vasilij_Bolotov/lektsii-po-istorii-drevnej-tserkvi-tom-4/ [dostęp 20.04.2025]; R. P. Hanson, *op. cit.*, p. 156.

[23] E. Wipszycka, *op. cit.*, s. 60; B. ΙΩ. Φείδα, *op. cit*., s. 432; Warsonofiusz (Doroszkiewicz), *op. cit.*, s. 46.

[24] E. Wipszycka, *op. cit.*, s. 144.

Na mapie przedstawiającej Cesarstwo Rzymskie w IV w. ciemnym kolorem zaznaczono te prowincje, które były reprezentowane na synodzie.

Charakterystyka uczestników soboru nicejskiego

Zebranych na I soborze powszechnym podzielił na dwa obozy spór doktrynalny o ustalenie relacji między Bogiem Ojcem a Synem Bożym, który toczył się między zwolennikami Ariusza i resztą zgromadzonych. W dyskusji chrystologicznej wyróżnili się biskupi Aleksander, Eustacjusz i Marceli. Głos zabierali też inni duchowni, ale jako doradcy teologiczni, z których najczynniejszym był Atanazy, wtedy diakon, później biskup Aleksandrii. Sprawę Ariusza popierał biskup Euzebiusz z Nikomedii. Z kolei biskup Euzebiusz z Cezarei, który pozyskał w Nicei szczególną życzliwość cesarza i stał się następnie jego biografem, starał się odegrać rolę pośrednika. Ze względu na wyraźny podział uczestników soboru na dwie grupy, zwolenników i przeciwników Ariusza, nie obeszło się bez intryg i anonimowych oskarżeń przed cesarzem.

W grupie przeciwników arianizmu znalazło się wielu biskupów, którzy nosili ślady męczeństwa z czasów prześladowań Dioklecjana, jak biskup Pafnucy z Tebaidy (bez oka), Paweł, biskup Neocezarei (okaleczone ręce), Amfion, biskup Epifanii („srogie męczarnie za Jezusa przecierpiał")[25], Potamon, biskup Heraklei (bez oka)[26] . Między ojcami soboru byli cudotwórcy, jak św. Mikołaj z Miry[27], Spirydon z Tremituntu[28]. Wśród uczonych należy wymienić Aleksandra z Aleksandrii, Eustacjusza z Antiochii, Marcelego z Ancyry oraz diakona i sekretarza biskupa aleksandryjskiego Atanazego[29], Jakuba z Nisibis, Leoncjusza z Cezarei Kapadockiej oraz Makarego z Jerozolimy.

Pafnucy z Tebaidy (zm. ok. 360 r.) spotkał się ze szczególnym szacunkiem ojców soborowych i cesarza Konstantyna Wielkiego. Sokrates Scholastyk zanotował w *Historii Kościoła*, że cesarz zapraszał biskupa Pafnucego do pałacu i ze czcią całował bliznę po oku. Pafnucy miał wpłynąć na podjęcie decyzji o niezobowiązywaniu żonatych duchownych do wstrzemięźliwości w pożyciu oraz niezabraniania wstępowania w związki małżeńskie przed przyjęciem sakramentu święceń[30].

Paweł z Neocezarei (zm. IV w.) nosząc na ciele świadectwo miłości do Zbawiciela odrzucił naukę Ariusza. Na jednym z posiedzeń soboru cesarz Konstantyn ucałował z czcią należnym świętym relikwiom jego pokaleczone ręce[31].

Mikołaj Cudotwórca (ok. 270 – zm. 345 lub 352), biskup Miry Licejskiej był gorliwym obrońcą chrześcijan na Soborze Nicejskim[32]. Żadne z zachowa-

---

[25] M. Buliński, *Historya Kościoła Powszechnego*, t. 2, Warszawa 1861, s. 258.

[26] *Ibidem,* s. 258.

[27] Ks. H. Paprocki, *Synaksarion VII niedzieli po Święcie Paschy – Wspomnienie trzystu osiemnastu ojców z Nicei*, https://wiadomosci.cerkiew.pl/news.php?id_n=354 [dostęp 23.03.2025].

[28] *Ibidem*

[29] Ks. B. Kumor, *Historia Kościoła*, t.1, s. 144.

[30] H. Fros, F. Sowa, *Księga imion i świętych*, t. 4, Kraków 2000, kol. 483; H. Makary, *Synaksarion., Maj,* dzień 29 Wspomnienie Świętego Wielkiego I Soboru Powszechnego, który miał miejsce w Nicei w 325 roku, Hajnówka 2024, s. 395; Warsonofiusz (Doroszkiewicz), *op. cit.*, s. 46.

[31] H. Makary, *Synaksarion. Żywoty świętych Cerkwi prawosławnej spisane na Świętej Górze Atos,* Grudzień, dzień 23 *Wspomnienie św. Pawła, arcybiskupa Neocezarei*, Hajnówka 2024, s. 373–374; Warsonofiusz (Doroszkiewicz), *op. cit.*, s. 46.

[32] H.. Makary, *Synaksarion. Żywoty świętych Cerkwi prawosławnej spisane na Świętej Górze Atos,* Grudzień, dzień 6, *Wspomnienie św. Mikołaja Cudotwórcy, arcybiskupa Miry*

nych źródeł sprzed IV wieku nie wspominało o Św. Mikołaju jako uczestniku I powszechnego soboru. Informacje o nim pojawiły się dopiero w wieku VI. Zapisano wówczas krótką opowieść zwaną *Stratelatis* (*Praxis de Stratelatis*, „Oficerowie"), według której Mikołaj uratował życie sześciu żołnierzom cesarza Konstantyna. W VII wieku pismo to krążyło w kościołach greckich, łacińskich oraz syryjskich i cieszyło się dużą popularnością[33].

Spirydon z Tremituntu (ur. ok. 270 – zm. 348) brał aktywny udział w dyskusji z ariańskimi filozofami o Trójcy Świętej. Ich subtelnej dialektyce przeciwstawił surową prostotę swoich przemówień. Aby udowodnić prawdę swoich słów Św. Spirydon wziął do ręki cegłę, przeżegnał ją znakiem krzyża, wzywając na pomoc Trójcę Świętą w każdej z Jej Trzech Hipostaz. Wtedy nastąpił cud: cegła rozpadła się na trzy elementy w swej pierwotnej postaci, tj. ogień, wodę i glinę[34].

Biskup **Aleksander z Aleksandrii** (ur. 250 – zm. 326) piastował posługę od 313 do 326 roku. Jego zasługą było to, że jako pierwszy rozpoznał błędy Ariusza i z całą stanowczością je zwalczał. Kiedy Ariusz zaczął publicznie głosić swoją błędną naukę, że Jezus nie jest Synem Bożym, Aleksander zwołał w Aleksandrii w 320 r. synod, na którym nauka Ariusza została potępiona, a sam Ariusz został wykluczony ze społeczności kościelnej. Naukę tę potępił również pierwszy sobór powszechny w Nicei w r. 325, w którego obradach Aleksander brał udział. Na tym soborze w imieniu schorowanego Aleksandra przemawiał diakon Kościoła aleksandryjskiego, Atanazy, wykazując błędy Ariusza, które zostały potępione. Biskup odegrał decydującą rolę w ustanowieniu daty święta Paschy. I Sobór Powszechny postanowił, że arcybiskup Aleksandrii powinien corocznie kierować list okólny do wszystkich Kościołów, wyznaczając datę świętowania Paschy. Zwyczaj ten zachował się do IV Soboru Powszechnego, tj. do 451 roku.

Licejskiej, Hajnówka 2024, s. 79; H. Wace, *Dictionary of Christian Biography and Literature to the End of the Sixth Century A.D., with an Account of the Principal Sects and Heresies*. Christian Classics Ethereal Library, 2000. https://ccel.org/ccel/wace/biodict/biodict.html?term=Nicolaus,%20bp.%20of%20Myra [dostęp 20.04.2025].

[33] G. Anrich, *Hagios Nikolaos. Der heilige Nikolaos in der griechischen Kirche. Texte und Untersuchungen. Band 2: Prolegomena, Untersuchungen, Indices,* Lipsk–Berlin 1917, s. 368–377.

[34] Makary, *Synaksarion. Żywoty świętych Cerkwi prawosławnej spisane na Świętej Górze Atos,* Grudzień, dzień 12 *Wspomnienie świętego Spirydona Cudotwórcy, biskupa Tremituntu*, s. 169–176; H. Wace, *op. cit.*, https://ccel.org/ccel/wace/biodict/biodict.html?term=Spyridon,%20bp.%20of%20Trimithus [dostęp 20.04.2025].

Aleksander, prawdopodobnie pierwszy, w oficjalnym dokumencie kościelnym (list okólny do biskupów) zastosował do Maryi z Nazaretu określenie *Theotokos*. Zostawił także 70 listów do różnych hierarchów, które stanowią cenne źródło dokumentalne. Wśród nich jest list do cesarza Konstantyna I Wielkiego z prośbą o inicjatywę zwołania soboru powszechnego, co się też stało w 325 r.[35].

Eustacjusz z Antiochii (zm. przed 337 r.) początkowo był biskupem w Berei syryjskiej (Aleppo). Następnie, w 324 r., wybrano go na katedrę arcybiskupa antiocheńskiego. Eustacjusz był uczonym teologiem i gorliwym obrońcą czystości wiary. Na I Soborze Powszechnym w Nicei, na którym przewodniczył obradom, otwarcie wystąpił przeciwko nauce Ariusza[36]. Z tego powodu został znienawidzony przez jego zwolenników. Eustacjusz stał się jedną z pierwszych ofiar knowań arian. Na zwołanym w 330 r. Soborze Antiocheńskim obwiniono go o obrazę matki cesarza oraz niemoralne postępki. Został za to pozbawiony katedry i zesłany do Tracji, gdzie zmarł przed 337 r. Święty pozostawił po sobie szereg pism oraz pracę *O działalności Soboru Nicejskiego*[37].

Marceli z Ancyry (ur. 285 – zm. ok. 374) – biskup Ancyry (późniejsza Ankara) w Galacji w Azji Mniejszej. Marceli był zdecydowanym przeciwnikiem arianizmu, występując przeciw niemu na I Soborze Nicejskim, a później walcząc gorliwie o ortodoksję chrześcijańską u boku Atanazego. W swojej gorliwości w zwalczaniu arianizmu posunął się do przyjęcia w swoim *Piśmie polemicznym* (ok. 334 r.) pozycji sabeliańskich[38], za co został złożony z urzędu biskupiego (336 r.) i skazany na wygnanie. Jego ortodoksyjność uznał synod rzymski z 340 r. oraz synod w Sardyce z 343/344 r., ale ostatecznie potępił go Sobór konstantynopolitański I z 381 r.[39]

---

[35] H. Wace, *op. cit.,* https://ccel.org/ccel/wace/biodict/biodict.html?term=Alexander,%20of%20Alexandria [dostęp 20.04.2025]; Makary, *Synaksarion. Żywoty świętych Cerkwi prawosławnej spisane na Świętej Górze Atos,* Maj, dzień 29 *Wspomnienie św. Aleksandra, biskupa Aleksandrii*, Hajnówka 2024, s. 390–393.

[36] Warsonofiusz (Doroszkiewicz), *op. cit.,* s. 46.

[37] Makary, *Synaksarion. Żywoty świętych Cerkwi prawosławnej spisane na Świętej Górze Atos,* Luty, dzień 21 *Wspomnienie św. Eustacjusza, patriarchy Antiochii*, Hajnówka 2024, s. 283–285.

[38] Sabelianizm – doktryna zaprzeczająca istnieniu hipostaz Trójcy Świętej. Sabelianie uważali, że istnieje jeden Bóg Ojciec, a Syn i Duch Święty są sposobami jego samowyrażania się.

[39] H. Wace, *op. cit.,* https://ccel.org/ccel/wace/biodict/biodict.html?term=Marcellus,%20bp.%20of%20Ancyra [dostęp 20.04.2025].

Z dzieł Marcelego znamy: *Wyznanie wiary* (zachowane u Epifaniusza z Salaminy), *O świętym Kościele* przekazane pod imieniem Antyma z Nikomedii oraz pseudoatanazjańskie *O wcieleniu i przeciw arianom*, które też prawdopodobnie jest jego autorstwa[40].

Atanazy Wielki (ok. 295 – 2 maja 373) był z pochodzenia Grekiem. Władał greką oraz koptyjskim. W młodości żył w odosobnieniu na pustyni egipskiej, gdzie spotkał swojego późniejszego mistrza, św. Antoniego Pustelnika. W 319 r. przyjął diakonat. Na sobór nicejski przyjechał u boku swego sędziwego i schorowanego biskupa aleksandryjskiego Aleksandra. Brał czynny udział w walce przeciw arianom i przyczynił się do potępienia ich poglądów. Po śmierci Aleksandra mieszkańcy Aleksandrii wybrali Atanazego jego następcę na katedrze. Swój żywot Atanazy poświęcił walce o przyjęcie nicejskiego Symbolu wiary wśród chrześcijan, walce z herezją ariańską i schizmą melecjańską[41]. Za to z czterdziestu sześciu lat posługi arcypasterskiej siedemnaście spędził na wygnaniu[42].

Jest autorem licznych dzieł pastoralnych, ascetycznych, egzegetycznych i historyczno-polemicznych, broniących ortodoksyjnej nauki o współistotności Słowa Bożego z Bogiem Ojcem. Wśród nich znajdują się przetłumaczone na język polski *Listy do Serapiona*, *Żywot świętego Antoniego*, *Apologie* (*Apologia przeciw arianom*, *Apologia do Konstancjusza*, *Apologia własnej ucieczki*). W 553 r., na soborze konstantynopolitańskim II, uznano św. Atanazego doktorem Kościoła[43].

Jakub z Nisibis (zm. 338) – określany także jako „Mojżesz Mezopotamii" w 308 r. został biskupem miasta Nisibis. W 325 roku był uczestnikiem soboru nicejskiego, gdzie dał się poznać jako gorliwy przeciwnik arianizmu.

---

[40] Szerzej: B. Altaner, A. Stuiber *Patrologia. Życie, pisma i nauka Ojców Kościoła*, przekład Pachciarek, Warszawa 1990; https://rebus.us.edu.pl/bitstream/20.500.12128/3227/3/Slomka_Marceli_z_Ancyry_fragmenty_zachowanych_dziel.pdf [dostęp 20.04.2025].

[41] Melecjanie – ruch ukształtowany w wyniku schizmy, jaka nastąpiła w Kościele w początkach IV w. w wyniku działalności Melecjusza, biskupa Lykopolis w Egipcie, który zakładał nieprzyjmowanie odstępców z powrotem na łono Kościoła.

[42] Makary, *Synaksarion. Żywoty świętych Cerkwi prawosławnej spisane na Świętej Górze Atos,* Styczeń, dzień 18 *Wspomnienie świętych Atanazego Wielkiego i Cyryla, arcybiskupów Aleksandrii*, s. 273–284; H. Wace, *op. cit.*,https://ccel.org/ccel/wace/biodict/biodict.html?term=Athanasius,%20archbishop%20of%20Alexandria [dostęp 20.04.2025].

[43] Warsonofiusz (Doroszkiewicz), *op. cit.,* s. 50.

Przypisywano mu wiodącą rolę w debatach zgromadzenia. Hierarcha był chwalony przez Atanazego, razem z Hozjuszem, Aleksandrem, Eustacjuszem i innymi. Był nauczycielem św. Efrema. Według tradycji udało mu się odnaleźć fragment Arki Noego[44].

Leoncjusz z Cezarei Kapadockiej (zm. 328 lub 337 r.) – biskup Cezarei, który uczestniczył w synodach w Ancyrze (314) i Neocezarei (315). Mógł być obecny na synodzie w Nicei. To jemu powierzono zadanie przekazania wyznania nicejskiego Kościołom jego okolic, co znajduje potwierdzenie w korespondencji papieża Gelazjusza (492–496). Duchownego cenił Atanazy Wielki, określając go mianem „Anioł pokoju"[45].

Makary z Jerozolimy (zm. 335) był biskupem Jerozolimy w latach 314–335 i przeciwnikiem arianizmu. Władyka brał udział w obradach soboru w Nicei, był współredaktorem dokumentów soboru. Jest uważany za jednego z autorów wyznania wiary. Po zburzeniu areny wybudowanej na miejscu Grobu Pańskiego odnalazł ze św. Heleną relikwie Krzyża Pańskiego. Z upoważnienia cesarza Konstantyna wzniósł kościół Grobu Świętego i Zmartwychwstania[46]. Znany jest przede wszystkim jako autor pism apologetycznych zwalczających poglądy arian.

Ariusz z Aleksandrii (260–336) wczesnochrześcijański prezbiter, teolog i poeta z Aleksandrii, Libijczyk z pochodzenia. Jego nauka, nazwana arianizmem, na temat relacji Boga Ojca i Syna Bożego oraz natury Bóstwa zyskała dużą popularność wśród ówczesnych chrześcijan najpierw na Wschodzie, później również na Zachodzie, szczególnie długo utrzymując się wśród plemion germańskich. Została uznana za sprzeczną z nauką Kościoła powszechnego na soborze w Nicei w 325 roku, który orzekł współistotność i równość w Bóstwie Ojca i Syna[47].

---

[44] Makary, *Synaksarion. Żywoty świętych Cerkwi prawosławnej spisane na Świętej Górze Atos,* Styczeń, dzień 13 *Wspomnienie św. Jakuba biskupa Nisibis*, Hajnówka 2014 s. 203–204; H. Wace, *op. cit.,* https://ccel.org/ccel/wace/biodict/biodict.html?term=Jacobus,%20bp.%20of%20Nisibis [dostęp 20.04.2025].

[45] https://deon.pl/imiona-swietych/leoncjusz,5411 [dostęp 20.04.2025].

[46] H. Wace, *op. cit.,* https://ccel.org/ccel/wace/biodict/biodict.html?term=Macarius,%20bp.%20of%20Jerusalem [dostęp 26.04.2025].

[47] H. Wace, *op. cit.,* https://ccel.org/ccel/wace/biodict/biodict.html?term=Arius,%20the%20heresiarch [dostep 20.04.2025]; Warsonofiusz (Doroszkiewicz), *op. cit.*, s. 42.

Sobór w Nicei skazał Ariusza na wygnanie, a jego księgi spalono. W 334 r. uczeń Ariusza, Wulfila, podjął się pracy misjonarskiej wśród Wizygotów, głosząc arianizm. Sam Ariusz zmarł w 336 roku w drodze na obrady synodu, który miał go zrehabilitować i przyjąć ponownie do Kościoła. Stworzona przez niego doktryna stała się popularna na zachodzie. Arianizm za rządów cesarzy Konstancjusza i Walensa cieszył się cesarskim poparciem.

Euzebiusz z Nikomedii (zm. 341) **–** początkowo był biskupem Bejrutu, w latach 330–339 biskupem Nikomedii, a w latach 339–341 – Konstantynopola. Był blisko związany z dworem cesarskim. Miał wpływ na politykę religijną Konstantyna I Wielkiego i Konstancjusza II. Należał obok Ariusza do głównych przedstawicieli arianizmu. Podczas Soboru Nicejskiego I dzięki staraniom Atanazego Wielkiego potępiono poglądy arian, jednak nie wymieniono Ariusza z imienia. Euzebiusz podpisał credo nicejskie, lecz został później – ze względu na sprzeciw wobec cesarza – zesłany na wygnanie[48]. Ponieważ jednak miał duży wpływ na siostrę cesarza Konstancjusza, Konstancję, dość szybko (w 328 r.) został z wygnania odwołany. Hierarcha był autorem listów w obronie Ariusza. Ponadto spisał kilka kronik, w których przedstawił historię świata od biblijnego Adama.

Euzebiusz z Cezarei (ok. 264 – ok. 340) – pisarz, teolog i historyk chrześcijański, biskup Cezarei w Palestynie od 313 roku. Jako umiarkowany arianin poparł dla zachowania jedności Kościoła wyznanie wiary uchwalone w Nicei w roku 325. Jest ostatnim subordynacjonistą uważającym Syna Bożego za niższego od Ojca, niepotępionym za poglądy[49]. Zaufany cesarza Konstantyna stworzył chrześcijańską filozofię władzy, która legła u podstaw tzw. teokracji bizantyńskiej.

Uważany za twórcę dziejopisarstwa chrześcijańskiego, jest autorem *Historii kościelnej,* obszernego utworu panegirycznego na cześć Konstantyna

[48] M. DelCogliano, *The Eusebian Alliance: the Case of Theodotus of Laodicea*, „Zeitschrift für antikes Christentum", 2008, 12 (2), s. 250–266; H. Wace, *op. cit.*,https://ccel.org/ccel/wace/biodict/biodict.html?term=Theodotus,%20bishop%20of%20Laodicea, [dostęp 24.04.2025]

[49] H. Wace, *op. cit.,* https://ccel.org/ccel/wace/biodict/biodict.html?term=Eusebius%20(24),%20bp.%20of%20Caesarea [dostęp 20.04.2025]; H. Pietras, *Początki Teologii Kościoła*, Kraków 2000, s. 192.

zatytułowanego *De Vita Constantini*. Poza tym jest autorem wielu innych dzieł historycznych i dogmatycznych: *Preparatio evangelica*, *Demonstratio evangelica*. Pisał na temat rozbieżności w Ewangeliach. Ważnym źródłem historycznym jest również jego *Kronika*; napisana w grece opisuje dzieje chaldejskie, hebrajskie, egipskie i rzymskie do roku 325.

Teognis biskup Nicei i **Zopyrus** biskup Barki (Cynareika) należeli do grupy biskupów prezentujących na soborze w Nicei poglądy Ariusza. Ostatecznie podpisali Credo. Zostali prawdopodobnie również wygnani, bowiem nie podpisali wyroku skazującego Ariusza[50].

Maris był biskupem Chalcedonu w IV wieku i prominentnym zwolennikiem arianizmu. Na Soborze Nicejskim w 325 roku był jednym z ariańskich biskupów. Ostatecznie podpisał nicejskie wyznanie wiary, jednak wyznał, że zrobił to pod naciskiem cesarza, za co prawdopodobnie został wygnany wraz z wyżej wymienionymi biskupami ariańskimi.

Jest również znany z konfrontacji z antychrześcijańskim cesarzem Julianem Apostatą w 362 roku po tym, jak oślepł. W odpowiedzi na to, że Julian powiedział mu: „Twój galilejski Bóg nie uleczy twojego wzroku" odparł: „Dziękuję Bogu za to, że pozbawił mnie mocy oglądania Twojego oblicza"[51].

Teodot (ok. 260 – ok. 335) był biskupem Laodycei w Syrii od początku 300 roku. W sporze trynitarnym na początku IV wieku Teodot stanął po stronie Ariusza z Aleksandrii. W liście do Euzebiusza z Nikomedii około 321 roku Ariusz wymienił Teodota jako jednego ze swoich wschodnich stronników wraz z Euzebiuszem z Cezarei, Paulinem z Tyru, Atanazym z Anazarbus, Grzegorzem z Berytus i Aecjuszem z Lyddy[52]. Teodot uczestniczył w synodzie, który odbył się w Nicei i podpisał się pod nicejskim wyznaniem wiary, prawdopodobnie pod wpływem cesarza Konstantyna I. Trzy miesiące po Soborze Nicejskim Konstantyn wygnał Euzebiusza z Nikomedii i Teognisa z Nicei za kontakty z niektórymi z obalonych zwolenników Ariusza. Teodot został ostrzeżony przed popełnieniem tego samego błędu[53].

---

[50] H. Wace, *op. cit.,* B. ΙΩ. Φείδα, *op. cit*., s. 441.

[51] H. Wace, *op. cit.*

[52] M. DelCogliano, *op. cit.*, s. 250–266.

[53] *Ibidem*, s. 257–259; B. ΙΩ. Φείδα, *op. cit*., 431, 443.

Teodot był czołową postacią wśród tych zwolenników Ariusza, którzy podpisali nicejskie wyznanie wiary. Być może bronił Ariusza bardziej z lojalności wobec kościoła aleksandryjskiego, z którym Laodycea miała silne powiązania niż z silnej zgody teologicznej. Czasami nazywany jest Euzebiuszem, czyli zwolennikiem Euzebiusza z Nikomedii[54].

Narcyz, biskup z Neronii brał udział w soborach w Ankarze i Neocezarei w 314 r. n.e. i Nicejskim w 325 r. n.e., a także na Soborze Antiocheńskim, jak się czasem twierdzi[55].

Theonas, ariański biskup Marmarica, w egipskiej prowincji Cyrenajka. Wraz z innym egipskim biskupem **Secundusem z Ptolomeidy** kategorycznie odmówili na synodzie w Nicei podpisania Creda, w związku z czym zostali usunięci z urzędu i wygnani[56].

Patrofil, biskup Scytopolis, był jednym z najbardziej nieustępliwych przeciwników Atanazego, który opisał go jako πνευματόμαχος, czyli „wojownika przeciwko Duchowi Świętemu"[57].

W grupie arian wymienia się także **Minofanta**, biskupa Efezu[58].

Los uczestników soboru w Nicei w 325 r., którzy przyczynili się do przyjęcia uchwał, nie był łaskawy. Przyszli święci do końca swoich dni walczyli z arianizmem, który w różnym czasie potrafił zyskać sympatię panujących cesarzy i wiernych wspólnot chrześcijańskich w następnych stuleciach.

---

[54] M. DelCogliano, *op. cit.*, s. 261.

[55] *K. Panagopoulou*, *Eirenopolis*, „*Encyclopaedia of the Hellenic. World*, *Asia Minor*", http://asiaminor.ehw.gr/Forms/fLemmaBodyExtended.aspx?lemmaID=12369 [dostęp 18.04.2025]; В. ΙΩ. Φείδα, *op. cit.*, 431, 443.

[56] https://ccel.org/s/schaff/encyc/encyc11/htm/ii.xvii.htm; В. ΙΩ. Φείδα, *op. cit.*, 431, 443.

[57] H. Wace, *op. cit.,* https://www.ccel.org/ccel/wace/biodict.html?term=Patrophilus%20of%20Scythopolis;

[58] В. Болотов, *Лекции по истории Древней Церкви,* с. 27.

Aneks

Spis uczestników Soboru w Nicei w 325 roku[59]

Lp.	Imię biskupa / Miasto	Greckie		Arabski	Syryjskie			Ormiański	Koptyjski	Łacińskie				Prowincja
		Vatic.44	Marc 344		Nitryjsk.	Nestor.	Maruty.			I	II	III	IV	
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	
1	Aleksander Konstanty-nopol	–	–	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Europe
2	Aleksander Aleksandria	16	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	Aegyptus
3	Minofant Efez	17	120	6	123	125	119	118	129	126	121	121	114	Asia
4	Pafnucy Egiptiada	18	16	7	–	–	–	–	–	–	–	–	3	Upper Thebaid
5	Agapios Seleucia	6	172	8	176	179	171	169	?	175	175	174	163	Isauria
6	Filip Nephelis	7	6	9	6	6	6	6	10	6	6	8	7	Isauria
7	Andrzej Hois	24	–	10	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Aegyptus
8	Pajos Amanii	8	–	11	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Asia
9	Atfas Shedias	25	13	12	13	13	18	13	3	13	18	18	15	Aegyptus
10	Aron Cissus	9	–	13	–	–	–	–		–	–	–	–	Cappado-cia I
11	Dioskor Alis	26	–	13	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Phrygia Pacatiana
12	Zopyrus Berenice	10	17	15	16	16	16	–	23	16	16	16	25	Pentapolis
13	Piotr Heracleia	27	–	16	–	–	–	–	13	–	–	–	–	Europe
14	Gajanos Sebaste	11	25	17	24	24	24	?	27	24	24	24	22	Cilicia I
15	Sawin Gadara	28	27	18	26	26	26	24	29	26	26	26	24	Palestine I
16	Piotr Nicopolis	12	29	19+20	28	28	28	26	31	28	28	2830	26	Palestine I

[59] Tabela została sporządzona na podstawie publikacji В. Н. Бенешевич, *Синайский список отцов Никейского первого вселенского собора*, „Известия Императорской академии наук", сер. 6, 1908, т. 2, с. 281–306. Wykaz uczestników soboru w Nicei w 325 r. został z kolei sporządzony w oparciu o istniejące spisy w języku greckim (a, b), arabskim (c), syryjskim (d, e, f), ormiańskim (g), koptyjskim (h), łacińskim (i, k, l, m). W spisie przytoczono miejsca zajmowane przez biskupów w poszczególnych spisach. Dodatkowo autor artykułu (M.M.) umieścił kolumnę, w której miasto z siedzibą biskupa zostało przypisane do prowincji zgodnie z pisownią zastosowana w pracy A.H.M. Jones, *The Cities of the Eastern Roman Provinces,* Oxford 1971.

Lp.	Imię biskupa / Miasto	Greckie		Arabski	Syryjskie			Ormiański	Koptyjski	Łacińskie				Prowincja
		Vatic.44	Marc 344		Nitryjsk.	Nestor.	Maruty.			I	II	III	IV	
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	
17	Maksymian Eleutheropolis	29	31	21	30	30	30	30	28	33	30	30	28	Palestine I
18	Aecjusz Lydia	29	35	22	34	34	34	34	31	37	34	34	24	Lydia
19	Samian Sebaste	30	-	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Cilicia I
20	Piotr Elli	14	39	24	38	38	38	35	41	38	38	88	85	Palestine I
21	Antioch Callipolis	19	40	25	39	39	39	36	42	39	39	39	36	Europe
22	Afinodoros Dorylaeum	31	139	26	142	143	138	135	146	143	139	139	161	Phrygia Salutaris
23	Ewjeniusz Raphaneae	32	53	27	54	54	52	50	67	55	54	62	59	Syria II
24	Filoksenos Hieropolis	20	54	28	55	55	53	51	59	56	55	54	51	Phrygia Salutaris
25	Piperios Arsamosata	33	56	29	57	57	55	52	61	57	57	56	53	Mesopotamia
26	Biskup pomocniczy Filados	21	59	30	60	60	58	55	65	60	60	59	56	
27	Paweł Neocaesarea	34	65	31	66	66	64	61	70	66	66	65	63	Euphratensis
28	Biskup pomocniczy Zawulon	22	–	32	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
29	Lefkonios Ascalon	35	–	44	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Palestine I
30	Pigasios Anazarbus	15	69	43	70	70	68	65	74	70	70	69	67	Cilicia II
31	Lefkonios Iwallos (Gabala)	36	–	33	–	–	–	–	77	–	–	–	–	Syria I
32	Antiochos Morizus	38	80	34	80	80	78	75	86	81	80	79	76	Europe
33	Allanik Tripolis	–	45	35	44	44	–	40	47	45	44	44	41	Lydia
34	Anatoliusz Emesa	39/ 53	48	36	48	49	46	45	51	50	49	48	45	Phoenice Libanensis
35	Filokal Arcadia	55	46	37	45	45	–	42	52	46	47	49	46	Arcadia
36	Minodor Antandrus	40	–	38	–	–	–	–	53	–	–	–	–	Asia
37	Jan Phaselis	56	82	39	82	85	80	76	88	83	82	81	78	Lycia
38	Witon, kapłan Rzymu	73	140	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Roma

Lp.	Imię biskupa / Miasto	Greckie		Arabski	Syryjskie			Ormiański	Koptyjski	Łacińskie				Prowincja
		Vatic.44	Marc 344		Nitryjsk.	Nestor.	Maruty.			I	II	III	IV	
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	
39	Hozjusz, Kordoba	–	1	42	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Carthaginiensis
40	Kartagen Plikjanupola	93	201	45	207	210	201	200	–	206	206	213	–	Pentapolis
41	Lafkon Macedonii	75	203	46	209	212	203	205	–	208	208	214	–	Macedonia
42	Hozjusz Dora	76	–	47	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Palestine I
43	Aleksander Thessalonica	94	202	50	208	211	202	201	?	207	207	207	191	Macedonia
44	Teofan Hellies	96	–	51	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Achaea
45	Papir Debre	95	–	48	17	17	17	17	21	17	17	17	16	Lycaonia
46	Kleonikos Tesalii	77	–	49	–	–	–	–	–	–	–	211	195	Thessalia
47	Antoni Lamia	78	–	52	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Thessalia
48	Marcel Efesus	97/79	–	53	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Asia
49	Pistos Athen	80	204	54	211	213	–	202	?	209	209	209	193	Achaea
50	Artemiusz Serdice	98	–	55	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Dacia
51	Biskup pomocniczy Andrzej	82	–	56	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
52	Alfion Epiphanaeia	99	83	57	84	87	82	78	90	85	84	83	80	Cilicia II
53	Narcyz Neronia	83	84	58	85	88	83	79	91	86	85	84	81	Cilicia II
54	Nikicjusz Panium	186	59	87	90	85	81	98	88	87	86	83	83	Europe
55	Mojżesz Castabala	–	85	60	86	89	84	80	92	87	86	85	82	Cilicia II
56	Eleson Claudiopolis	101	171	61	175	178	171	168	?	174	174	173	162	Isauria
57	Siluan Mitropolis	84	173	62	177	180	173	170	?	176	176	175	174	Hellespont
58	Antoni Antiochii	102	175	63	179	182	175	172	?	178	178	177	165	Syria I
59	Afrodyt Magydus	85	159	64	163	166	159	156	?	163	162	161	152	Pamphylia
60	Biskup pomocniczy Eufozyn	103	–	65	–	–	–	–	–	–	–	–	–	

Lp.	Imię biskupa / Miasto	Greckie		Arabski	Syryjskie			Ormiański	Koptyjski	Łacińskie				Prowincja
		Vatic.44	Marc 344		Nitryjsk.	Nestor.	Maruty.			I	II	III	IV	
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	
61	Biskup pomocniczy Andamios	86	–	66	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
62	Biskup pomocniczy Rodon	–	–	67	102	103	98	46	105	103	–	99	95	
63	Afrodyt Arethusa	104	168	68	167	170	163	160	?	167	166	165	–	Syria II
64	Eusebiusz Antiochii	87	164	–	168	171	164	161	–	168	167	166	155	Syria I
65	Nikazy Die	105	210	–	216	219	210	209	–	215	215	218	–	Galliae
66	Teofil Galatia	88	211	276	217	220	211	210	–	216	216	219	–	Galatia Salutaris
67	Biskup pomocniczy Leoncjusz	106	–	69	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
68	Wudios Dardanus	89	208	70	–	–	–	–	–	–	213	216	–	Hellespont
69	Aralos Sebaste	107	–	71	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Palestine I
70	Siluan Azotus	90	36	72	35	35	35	32	38	35	35	35	32	Palestine I
71	Januarios Ierucho	108	33	73	32	32	32	29	35	32	32	32	30	Palestine I
72	Paweł Maxi	109	32	74	31	31	31	44	34	31	31	31	29	Palestine II
73	Patrofil Scythopolis	126	37	75	36	36	36	33	39	36	36	36	33	Palestine II
74	Maryn Phoenice	110	–	76	47	47	45	–	49	48	45	46	43	Phoenice
75	Magnois Damascus	127	43	77	42	42	42	39	45	43	42	42	30	Phoenicie Libanensis
76	Teodor Sidon	111	44	78	43	43	43	41	46	44	43	43	40	Phoenice
77	Stegan Corycus	128	–	79	100	102	96	94	104	101	–	98	94	Cilicia I
78	Eustafiusz Parnasus	112	–	80	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Cappadocia II
79	Nestor Soada	129	176	81	180	188	176	173	?	179	179	178	166	Syria I
80	Theonas Marmarika	113	179	82	183	188	179	176	?	182	182	182	–	Pentapolis
81	Paweł Laranda	130	181	83	185	191	181	178	?	184	184	171	171	Lycaonia
82	Cyryl Andeda	114	178	84	182	187	178	175	?	181	181	180	168	Pamphylia
83	Amoniusz Aphrodisias	131	165	85	169	172	165	162	?	169	168	167	156	Caria
84	Eugeniusz Appoloni	115	166	86	170	173	166	163	?	–	169	168	157	Caria

Lp.	Imię biskupa / Miasto	Greckie		Arabski	Syryjskie			Ormiański	Koptyjski	Łacińskie				Prowincja
		Vatic.44	Marc 344		Nitryjsk.	Nestor.	Maruty.			I	II	III	IV	
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	
85	Pitodoros Cyprus	132	167	87	171	174	167	164	?	170	170	169	158	Cyprus
86	Eusewiusz Metellopola	116	168	88	172	175	168	165	?	171	171	170	159	Phrygia Pacatiana
87	Pawlin Adana	133	88	89	89	92	87	83	95	90	89	88	85	Cilicia I
88	Makedon Mashacome	117	89	90	90	93	88	84	96	91	90	89	86	Asia
89	Manikios Epiphaneia	134	63	91	64	64	62	59	76	65	64	–	61	Cilicia II
90	Malchis Gangra	118	–	92	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Paphlagonia
91	Maron Ono	135	–	93	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Palestine I
92	Zewks Dionysias	119	155	94	159	162	155	152	?	159	158	157	148	Arabia
93	Sewer Dionizjady	136	76	95	77	77	75	72	85	78	77	76	–	Arabia
94	Wifris Ipsus	120	123	96	126	128	122	121	132	129	124	124	117	Phrygia Salutaris
95	Krinon Filadelfii	137	72	97	73	73	71	68	79	74	73	72	70	Lydia
96	Genadios Eudoxias	121	73	98	74	74	72	69	80	75	74	73	71	Galatia Salutaris
97	Sewer Sidyma	188	74	99	75	75	73	70	81	76	75	74	72	Lycia
98	Sopatr Batnae	122	75	100	76	76	74	71	82	77	76	75	73	Osrhoene
99	Teodot Laodicea	139	51	101	52	52	50	48	57	53	52	52	49	Syria I
100	Zosim Gadara	123	60	102	61	61	59	56	64	61	61	60	57	Palestine II
101	Emfrat Balaneae	140	58	103	59	59	57	54	63	59	59	58	55	Syria II
102	Adelfos Aphnaeum	124	52	104	53	53	51	49	58	54	53	53	50	Augustam-nica I
103	Makrin Epiphaneia	141	–	105	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Syria II
104	Julian Raphaneae	–	–	106	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Syria II
105	Eustafiusz Arethusa	142	64	107	65	65	63	60	69	64	65	64	62	Syria II
106	Sirikios Tyre	125	66	108	67	67	65	62	71	67	67	66	64	Phoenice
107	Aefilos Edessa	143	–	109	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Osrhoene
108	Aurelian Cotiaeum	144	–	110	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Phrygia Pacatiana
109	Aleksander Tesalonik	162	–	111	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Macedonia
110	Dakos Dardanus	145	203	112	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Hellespont

Lp.	Imię biskupa / Miasto	Greckie		Arabski	Syryjskie			Ormiański	Koptyjski	Łacińskie				Prowincja
		Vatic.44	Marc 344		Nitryjsk.	Nestor.	Maruty.			I	II	III	IV	
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	
111	Wuklios Tyriaeum	163	208	113	210	217	204	207	–	213	213	208/ 216	192	Pisidia
112	Pistos Aten	146	–	114	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Achaea
113	Marek Kalabria	164	205	115	212	214	206	214	–	210	210	205	–	Calabria
114	Stratigios Ilistra	147	206	116	213	215	207	204	–	211	211	211/ 206	194	Lycaonia
115	Tyberiusz Lystra	165	183	117	187	185	183	180	–	186	186	185	173	Lycaonia
116	Pastios Panemutei-chus	148	174	118	178	181	174	171	–	177	177	176	–	Pamphylia
117	Eusebiusz Syria	–	185	119	189	190	185	182	–	188	188	187	–	Syria I
118	Isychios Phaeno	149	–	120	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Palestine II
119	Narcyz Irenopolis	–	92	121/ 122	93	96	–	87	99	94	93	92	–	Cilicia II
120	Biskup pomocniczy Kasjan	150	–	123	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
121	Cyryl Paphos	151	186	124	190	193	186	183	?	189	189	188	175	Cyprus
122	Gelazy Salamis	–	187	125	191	194	187	184	?	190	190	189	176	Phoenice Libanensis
123	Biskup pomocniczy Akilas	–	184	126	188	186	184	181	?	187	187	186	174	
124	Tymoteusz Prusa	152	–	127	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Bithynia
125	Maris Chalcedon	–	190	128	199	197	190	187	?	193	103	192	179	Bithynia
126	Cyryl Cius	158	191	129	195	198	191	188	?	194	194	193	180	Bithynia
127	Isichios Aphnaeum	–	192	130	196	199	192	189	–	195	195	194	181	Augustam-nica I
128	Gorgoniusz Apoloniady	154	193	A131/ 254	197	200	193	190	?	196	196	195	182	Upper Thebaid
129	Biskup pomocniczy Eninfios	–	–	132	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
130	Biskup pomocniczy Minas	155	133	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
131	Cecylian Kartagina	–	–	134	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Africa

Lp.	Imię biskupa / Miasto	Greckie		Arabski	Syryjskie			Ormiański	Koptyjski	Łacińskie				Prowincja
		Vatic.44	Marc 344		Nitryjsk.	Nestor.	Maruty.			I	II	III	IV	
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	
132	Biskup pomocniczy Ewlaljos	–	–	135	202	205	196	195	–	201	200	200	186	
133	Teodor Heraclea	–	197	136	203	206	197	196	–	202	201	201	187	Europe
134	Sakios Jamnia	156	–	137	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Palestine I
135	Pigasios Sardis	–	198	138	204	207	198	197	?	203	203	203	188	Lydia
136	Chrizanfos, biskup pomocniczy Konstantynopol	157	–	139	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
137	Musonios, biskup pomocniczy Konstantynopol	158	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	-
138	Lewksidiusz Alexandria	–	–	140	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Cilicia II
139	Adamandos Cinna	–	4	141	4	4	4	4	4	4	4	6	5	Galatia I
140	Liweriusz Tenedos	8	–	142	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Part of the Islands
141	Gajusz Heraclea	–	10	143	10	10	10	10	6	10	10	12	10	Caria
142	Potamon Phellus	–	7	144	7	7	7	7	7	7	7	9	8	Lycia
143	Doroteusz Livias	–	9	145	9	9	9	9	8	9	9	11	9	Palestine I
144	Alifos Paneas	–	–	146	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Phoenice
145	Filip Chersonese	–	–	147	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Europe
146	Atanazy Therimachon	–	–	148	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Osrhoene
147	Aifalis Delosu	–	78	149	78	78	76	73	84	79	78	77	74	Part od the Islands
148	Jakub Nisibis	–	79	150	79	79	77	74	85	80	79	88	75	Mesopotamia
149	Geranos Neapolu	–	23	151	22	22	22	22	25	22	22	22	20	Campania
150	Tit Paraetonium	–	21	151	20	20	20	20	19	20	20	20	18	Lybia
151	Audianos Tesila	–	207	153	214	216	208	206	?	212	212	215	–	Pentapolis

Lp.	Imię biskupa / Miasto	Greckie		Arabski	Syryjskie			Ormiański	Koptyjski	Łacińskie				Prowincja
		Vatic.44	Marc 344		Nitryjsk.	Nestor.	Maruty.			I	II	III	IV	
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	
152	Domnos Panonia	–	209	154	215	218	209	208	?	214	214	217	–	Panonia
153	Dios Erymna	–	–	155	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Pamphylia
154	Teofil Gyanecopolis	–	–	156	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Aegyptus
155	Wadmos Bostra	161	212	157	218	221	212	211	–	217	217	220	–	Arabia
156	Secundos Ptolemaida	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Pentapolis
157	Salafs Costus	–	–	158	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Aegyptus
158	Syricios Telmessus	160	–	159	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Lycia
159	Wincencjusz Rzym	1	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Roma
160	Eustafiusz Antiochii	2	49	4	50	50	48	46	55	51	50	50	47	Syria I
161	Makary Jerusalem	3	22	5	21	21	21	21	24	21	21	21	19	Palestine I
162	Kiriak i Spirydon Trimethus	4/5	160	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Cyprus
163	Teodor Tarsus	23	–	161	83	86	81	77	89	84	83	82	79	Cilicia I
164	Alwit Arkadia	41	3	162	3	3	3	5	17	5	5	7	6	Arcadia
165	Doroteusz Eleusis	57	–	163	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Achaea
166	Tyberiusz Appia	42	12	164	12	12	12	12	5	12	12	14	11	Phrygia Pacatiana
167	Tyran Andeda	58	14	165	14	14	14	14	14	14	14	3	14	Pamphylia
168	Pluzjan Likon	43	15	166	15	15	15	15	15	15	15	4	14	Achaea
169	Dios Hermopolis	59	–	167	–	–	–	–	16	–	–	–	–	Aegyptus
170	Lewmation Livias	44	–	168	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Palestine I
171	Achileus Hieron	60	–	169	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Caria
172	Serapion Antipyrgus	–	19	170	18	18	18	18	18	18	18	18	17	Libya
173	Maryn Sebaste	61	24	171	23	23	23	–	26	23	23	23	21	Phrygia Pacatiana
174	Euzebiusz Palestyna	45	26	172	25	25	25	23	28	25	25	25	23	Palestine I
175	Longin Ascalon	62	28	173	27	27	27	25	39	27	27	27	25	Palestine I

Lp.	Imię biskupa / Miasto	Greckie		Arabski	Syryjskie			Ormiański	Koptyjski	Łacińskie				Prowincja
		Vatic.44	Marc 344		Nitryjsk.	Nestor.	Maruty.			I	II	III	IV	
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	
176	Wokrin Jamnia	46	30	174	29	29	29	27	32	29	29	29	27	Palestine I
177	Alitodor Zeleia	63	34	175	33	33	33	30	36	33	33	33	–	Asia
178	Enadios Enuson Emesa	47	–	175	49	48	47	–	50	49	46	47	44	Phoenice Libanensis
179	Asklipios Gazy	64	38	177	37	37	37	34	40	37	37	37	40	Palestine I
180	Prokop Synnada	48	137	178	140	141	136	133	144	141	137	137	129	Phrygia Salutaris
181	Falkos Hieropolis	65	145	179	145	146	141	188	–	146	142	141	133	Phrygia Salutaris
182	Zenon Seleucia	49	50	180	51	51	49	47	56	52	51	51	48	Syria I
183	Almanis Germa	66	55	181	56	56	54	–	60	–	56	55	52	Galatia Salutaris
184	Archelaos Dolicha	50	57	182	58	58	56	53	62	58	58	57	54	Euphratensis
185	Kasos Akanthos	67	61	153/ 154	62	62	60	57	66	62	62	61	58	Macedonia
186	Biskup pomocniczy Selewkos	–	67	185	68	68	66	63	72	68	68	67	65	
187	Biskup pomocniczy Wados	68	–	186	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
188	Piotr Gigarta	52	68	187	69	69	67	64	73	67	69	68	68	Phoenice
189	Mason Gabbula	69	70	188	71	71	69	66	75	71	71	70	68	Syria I
190	Sewer Sidyma	51	–	189	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Lycia
191	Aeniasz Ptolemais	70	42	190	41	41	41	38	44	42	41	41	38	Pentapolis
192	Anatol Emesa	53	–	191	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Phoenice Libanensis
193	Mlachos Pella	71	–	192	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Palestine II
194	Sarlaos Thasos	72	–	196	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Part od the Islands
195	Zenon Tyre	91	41	194	40	40	40	37	43	41	40	40	37	Phoenice
196	Kirion Cius	–	191	195	195	196	191	188	?	194	194	198	180	Bithynia
197	Mariusz Chalcedon	–	190	196	194	197	190	187	–	198	193	192	189	Bithynia
198	Teognost Nicaea	–	189	197	193	196	189	186	–	192	192	191	178	Bithynia
199	Euzebiusz Nicodemia	–	189	198	192	195	188	185	–	191	191	190	177	Bithynia
200	Mojżesz Savatra	–	85	199	86	89	84	80	92	87	86	85	82	Lycaonia

Lp.	Imię biskupa / Miasto	Greckie		Arabski	Syryjskie			Ormiański	Koptyjski	Łacińskie				Prowincja
		Vatic.44	Marc 344		Nitryjsk.	Nestor.	Maruty.			I	II	III	IV	
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	
201	Jakub Apamea	–	–	200	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Bithynia
202	Biskup pomocniczy Paweł	–	59	201	60	60	58	55	–	60	60	59	58	
203	Isychios Alexandria	–	91	202	92	95	89	86	98	93	92	91	88	Aegyptus
204	Ewdemon Egina	–	–	203	91	94	89	85	97	92	91	90	87	Part od the Islands
205	Leoncjusz Caesarea	–	93	204	94	97	90	88	100	95	94	93	89	Cappadocia I
206	Domnos Tanis	–	–	205	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Augustam-nica I
207	Marek Anchialus	–	114	206	117	119	113	112	123	119/ 120	115	116	109	Haemimontus
208	Ewstachiusz Tottaium	–	94	207	95	98	91	89	101	96	95	94	90	Bithynia
209	Tymoteusz Cius	–	–	208	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Bithynia
210	Minas Cadosia	–	–	209	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Bithynia
211	Ewlalios Sebaste	–	–	210	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Palestine I
212	Tymoteusz Cybistra	–	96	211	97	100	93	91	103	98	97	96	92	Cappadocia II
213	Elewferios Colonia	–	95	212/ 213	96	99	92	90	102	97	96	95	91	Cappadocia II
214	Rufon Caesarea	–	–	214	201/ 204	–	194	–	200	199	199	185	–	Palestine I
215	Prokopiusz Amblada	–	147	215	152	153	147	45	155	152	149	148	–	Lycaonia
216	Saidos Naucratis	–	127	216	130	132	126	125	135	133	128	128	120	Aegyptus
217	Plikarp Hieropolis	–	148	217	153	154	149	–	157	153	150	140	140	Phrygia Salutaris
218	Antidor Arneae	–	126	218	129	131	125	124	134	132	127	127	119	Lycia
219	Roman Seleucia	–	–	219	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Syria II
220	Patryk Maximiano-polis	–	158	220	162	165	158	155	–	162	161	160	151	Arabia
221	Agogios Tripolis	–	130	222	133	135	129	128	138	136	131	131	123	Phoenice
222	Makary Ancyra	–	131	223	134	136	130	129	139	137	132	132	134	Galatia I
223	Antioch Hadrianopolis	–	133	224	135	137	131	–	140	–	133	133	125	Honorias

Lp.	Imię biskupa / Miasto	Greckie		Arabski	Syryjskie			Ormiański	Koptyjski	Łacińskie				Prowincja
		Vatic.44	Marc 344		Nitryjsk.	Nestor.	Maruty.			I	II	III	IV	
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	
224	Biskup pomocniczy Isychiusz	–	177	225	181	184	177	174	–	180	180	179	167	
225	Antoni Beroe	–	–	226	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Thrace
226	Aremiusz Macedonii	–	81	227	81	81	79	–	87	82	81	80	77	Macedonia
227	Herakliusz Zela	–	107	228	110	112	105	104	116	111	108	109	102	Helenopontus
228	Pamfiliusz Trocnades	–	–	229	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Galatia Salutaris
229	Arysteusz Diospolis	–	–	230	107	109	102	–	–	–	–	–	100	Palestine I
230	Herakliusz Ladon	–	–	231	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Achaea
231	Longin Neocaesarea	–	108	232	111	113	106	105	117	113	109	110	103	Pontus Polemoniacus
232	Arewsios Colonia	–	–	233	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Cappadocia II
233	Ambroży Cius	–	161	234	165	168	–	158	–	165	164	163	154	Bithynia
234	Ertofil Pityus	–	–	235	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Pontus Polemoniacus
235	Hozjusz Thassos	74	–	236	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Part od the Islands
236	Eustachy Amaseia	–	105	237	108	110	103	102	114	109	106	108	–	Helenopontus
237	Arsakiusz Acrasus	37	103/ 104	238	107/ 106	109	101/ 102	101	112/ 113	107/ 108	104/ 105	106	–	Lydia
238	Ewinfiusz Attaleia	–	102	239	105	107	100	99	109	106	103	102	97	Lydia
239	Ewlalion Sebaste	–	101	240	104	106	99	98	108	105	102	101	96	Phrygia Pacatiana
240	Antioch Panphilii	–	11	241	11	11	11	11	12	11	111	13	–	Pamphylia
241	Arwentios Nakoleia	–	–	249	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Phrygia Salutaris
242	Dolnios Beroea	–	129	243	132	134	128	127	137	135	130	130	122	Syria I
243	Selifongos Tyre	–	–	244	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Phoenice
244	Tymofeusz Achilleum	–	–	245	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Thessalia
245	Ewagriosz Colonia	–	–	246	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Cappadocia II

Lp.	Imię biskupa / Miasto	Greckie		Arabski	Syryjskie			Ormiański	Koptyjski	Łacińskie				Prowincja
		Vatic.44	Marc 344		Nitryjsk.	Nestor.	Maruty.			I	II	III	IV	
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	
246	Biskup pomocniczy Gorgoniusz	–	98	247	99	104	95	93	106	100	99	100	–	
247	Eutych Troad	–	–	248	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Asia
248	Eufiniusz Hadrianopolis	–	195	252	199	202	195	192	–	198	197	197	183	Haemimontus
249	Antioch Neocaesarea	–	–	255	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Bithynia
250	Teofan Epiphaneia	–	–	256	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Syria II
251	Ewlalios Apamei	–	–	257	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Syria II
252	Jan Cyzicus	–	119	258	122	124	118	117	128	125	120	120	113	Hellespont
253	Ariusz Heliopolis	–	121	259	124	126	120	119	130	127	122	122	115	Augustam-nica I
254	Eustachiusz Smyrna	–	122	260	125	127	121	120	131	127	128	123	116	Asia
255	Eutuchian Pergamum	–	–	261	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Asia
256	Paweł Aegae	–	125	262	128	130	124	123	107	131	126	126	113	Asia
257	Ewargios Sardis	–	–	263	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Lydia
258	Gingas Gabae	–	–	264	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Palestine II
259	Wasios Adelfia	–	128	265	131	133	127	126	136	134	129	129	121	Calabria
262	Awchios Seleucia	–	144	268	149	150	145	142	152	149	146	145	137	Pisidia
263	Isychiusz Galiipoli	–	143	269	148	149	144	141	151	–	145	144	136	Europe
264	Selemach Hadrianopolis	–	142	270	147	148	143	140	150	148	144	143	135	Honorias
265	Ewlalios Iconium	–	142	271	146	147	142	139	149	141	143	142	134	Lycaonia
266	Paweł Apamea	–	140	272	143	144	139	136	147	144	140	–	–	Pisidia
267	Domnos Trapezus	–	109	275	112	114	107	106	118	114	110	111	104	Pontus Polemoniacus.
268	Stratiofil Podandus	–	110	235	113	115	108	107	119	115	111	112	105	Cappadocia I
269	Filadelf Heliopolis	–	118	273	121	123	117	116	127	124	119	119	112	Phoenice Libanensis
270	Atroniosz Heliopolis	–	112	274	115	117	111	109	121	117	113	114	107	Phoenice Libanensis

Lp.	Imię biskupa / Miasto	Greckie		Arabski	Syryjskie			Ormiański	Koptyjski	Łacińskie				Prowincja
		Vatic.44	Marc 344		Nitryjsk.	Nestor.	Maruty.			I	II	III	IV	
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	
271	Eutuchiusz Amastris	–	113	277	116	118	112	110	122	118	114	115	108	Paphlagonia
272	Hozjusz Karteriusz Aspendus	–	156	278	160	163	156	–	–	160	159	158	149	Pamphylia
273	Orychiusz Adana	–	116	279	119	121	115	114	125	122	117	118	111	Cilicia I
274	Gorgoniusz Cyna	–	117	280	120	122	116	115	126	123	118	–	–	Galatia I
275	Filadelfos Panopolis	–	111	281	114	116	110	108	120	116	112	113	106	Lower Thebaid
276	Hipacy Gangra	–	–	282	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Paphlagonia
277	Adamand Pariu	–	–	283	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Hellespond
278	Sidimios Paphos	–	149	274	154	155	150	147	158	1454	151	149	141	Cyprus
279	Wlemis Mystia	–	–	285	–	–	–	–	–	–	–		–	Lycaonia
280	Zeus Sinnea	–	–	286	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Pamphylia
281	Kundian Seleucja	–	154	287	161	164	157	159	–	161	160	159	150	Syria II
282	Biskup pomocniczy Krystian	–	–	288	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
283	Biskup pomocniczy Numechios	–	–	289	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
284	Jambol Hadrianopolis	–	–	290	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Haemimontus
285	Malkos Sanaus	–	136	291	139	140	135	130	143	138	134	134	126	Phrygia Pacatiana
286	Nistikos Aezani	–	138	292	141	142	137	134	145	142	138	138	130	Phrygia Pacatiana
287	Ewjeniusz Eukarpia	–	141	293	144	145	140	137	148	145	141	140	132	Macedonia
288	Eufrozyn Rhodos	–	160	294	164	167	160	158	–	164	163	162	153	Part of the Islands
289	Pistodoros Kerkyry	–	163	295	167	160	158	–	164	163	162	153	–	Part of the Islands
290	Stefan Berytus	–	169	296	173	176	169	166	–	172	172	171	160	Phoenice
291	Afin Corycus	–	170	297	174	177	170	167	–	173	173	172	161	Cilicia I
292	Sapian Vize	–	–	298	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Europe
293	Atanazy Eukarpia	–	–	299	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Phrygia Salutaris

Lp.	Imię biskupa / Miasto	Greckie		Arabski	Syryjskie			Ormiański	Koptyjski	Łacińskie				Prowincja
		Vatic.44	Marc 344		Nitryjsk.	Nestor.	Marutу.			I	II	III	IV	
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	
294	Antoni Seleucja	–	–	300	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Pisidia
295	Jerontos Larysa	–	62	301	63	63	61	58	68	72/63	63	64	60	Thessalia
296	Potamon Heraklea	–	–	302	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Europe
297	Sekundos Creteia	–	–	303	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Honorias
298	Doroteusz Cius	–	–	304	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Armenia I
299	Ewresiusz Telmessus	–	154	305	158	161	154	151	–	158	157	156	147	Lycia
300	Salikis Pergia	–	153	306	157	160	153	150	–	157	156	155	146	Pamphylia
301	Eudimiusz Patara	–	152	307	156	159	152	149	162	156	155	154	145	Lycia
302	Teodor Tesali	–	–	308	–	157	–	–	160	–	153	152	143	Thessalia
303	Heraklit Weroea	–	150	309	155	156	151	148	159	155	152	151	142	Macedonia
304	Kleon Finon	–	–	310	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Phoenice
305	Wassos Flawonoke-sarei	–	–	311	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Palestine I
306	Antoni Colosai	–	–	312	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Phrygia Pacatiana
307	Makrowios Celaneae	–	–	313	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Phrygia Pacatiana
308	Elpidos Tawium	–	97/ 106	314	98/ 109	101/ 111	94/ 104	103/ 115	99/ 112	98/ 107	97/ 107	93/ 101	–	Galatia I
309	Kiriak Nysa	–	–	315	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Asia
310	Mikolaj Myra	81	151	316	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Lycia
311	Grzegorz Armenii Wielkiej	–	–	317	–	–	–	–	–	–	–	–	–	Armenia I
312	Eutychian Hadrianopolis	–	–	318	199	–	–	–	–	–	–	–	–	Haemimontus

References

Literatura:

Altaner B., Stuiber A. *Patrologia. Życie, pisma i nauka Ojców Kościoła*, przekład Pachciarek, Warszawa 1990.

Anrich G, *Hagios Nikolaos. Der heilige Nikolaos in der griechischen Kirche. Texte und Untersuchungen. Band 2: Prolegomena, Untersuchungen, Indices,* Lipsk–Berlin 1917.

Asmus V., *Vselenskijì I sobor*, „Pravoslavnaâ Ènciklopediâ", t. IX, Moskva 2005. [Асмус В., *Вселенский I собор,* „Православная Энциклопедия", т. IX, Москва 2005].

Atanazy Wielki, *Mowy przeciw arianom I–III*, przekład P. M. Szewczyk, Kraków 2011.

Banaszak M., *Historia Kościoła katolickiego*, t. 1, Warszawa 1986.

Beneshevich W., *Sinajskij spisok otcov Nikejskogo pervogo vselenskogosobora*, „Izvestiâ Imperatorskoj akademii nauk", ser. 6, t. 2, 1908 [Бенешевич В. Н., *Синайский список отцов Никейского первого вселенского собора*, „Известия Императорской академии наук", сер. 6, т. 2, 1908].

Buliński M., *Historya Kościoła Powszechnego*, t. 2, Warszawa 1861.

DelCogliano M., *The Eusebian Alliance: the Case of Theodotus of Laodicea*, „Zeitschrift für antikes Christentum" 2008, 12 (2).

Dokumenty soborów powszechnych: tekst grecki, łaciński, polski, opracowanie A. Baron, H. Pietras, t. 1: *Nicea I, Konstantynopol I, Efez, Chalcedon, Konstantynopol II, Konstantynopol III, Nicea II (325–787)*, Kraków 2002.

Euzebiusz z Cezarei, *Życie Konstantyna*, przekład T. Wnętrzak, Kraków 2007.

Fidas W. JO., *Eklisiastikiistoria. A. Apo tin ikonomachia mechri tin Metaritmisi*, ek. J. Atény 2002 [Φείδας Β. ΙΩ., *Εκκλησιαστική ιστορία. Α. Από την εικονομαχία μέχρι την Μεταρρύθμιση*, εκ. Γ. Αθήνα 2002].

Fros H., Sowa F., *Księga imion i świętych*, t. 4, Kraków 2000.

Góralski W., *Metropolia i metropolita w wymiarze prawnym – wczoraj i dziś*, „Rocznik

Teologii Katolickiej" 2012, t. XI/2.

Gwynn D., *Reconstructing the Council of Nicaea*, [w:] *The Cambridge Companion to the Council of Nicaea*, Cambridge 2021.

Hanson R. P., *The Search for the Christian Doctrine of God: The Arian Controversy 318–381,* London 1988.

Jones A.H.M., *The Cities of the Eastern Roman Provinces,* Oxford 1971.

Kartašev A. V., *Vselenskie sobory*, Moskva 1994 [Карташев А. В., *Вселенские соборы*, Москва 1994].

Makary, *Synaksarion. Żywoty świętych Cerkwi prawosławnej spisane na Świętej Górze Atos,* Grudzień, Hajnówka 2024.

Makary, *Synaksarion. Żywoty świętych Cerkwi prawosławnej spisane na Świętej Górze Atos,* Luty, Hajnówka 2024.

Makary, *Synaksarion. Żywoty świętych Cerkwi prawosławnej spisane na Świętej Górze Atos,* Maj, Hajnówka 2024.
Makary, *Synaksarion. Żywoty świętych Cerkwi prawosławnej spisane na Świętej Górze Atos,* Styczeń, Hajnówka 2024.
Pietras H., *Początki Teologii Kościoła*, Kraków 2000.
Pietras H., *Sobór Nicejski (325). Kontekst religijny i polityczny, dokumenty, komentarze*, Kraków 2013.
Sozomen Hermiasz, *Historia Kościoła*, przekład. S. J. Kazikowski, wstęp Z. Zieliński, Warszawa 1989.
Wipszycka E., *Kościół w świecie późnego antyku*, Warszawa 1994.
Warsonofiusz (Doroszkiewicz), *Dzieje Wschodnich Rzymian*, Białystok 2012.

Źródła internetowe:

Bolotov V., *Lekcii po istorii Drevnej Cerkvi, t. 4: Istoriâcerkvi v period Vselenskih Soborov* (otdel III: *Istoriâ bogoslovskoj mysli*)[Болотов В., *Лекции по истории Древней Церкви,* т. 4: *История церкви в период Вселенских Соборов (*отдел III: *История богословской мысли*)], https://azbyka.ru/otechnik/Vasilij_Bolotov/lektsii-po-istorii--drevnej-tserkvi-tom-4/ [dostęp: 20.04.2025].
Panagopoulou K., *Eirenopolis*, "Encyclopaedia of the Hellenic. World, Asia Minor", https://asiaminor.ehw.gr/Forms/fLemmaBodyExtended.aspx?lemmaID=12369 [dostęp: 18.04.2025].
Paprocki H., *Synaksarion VII niedzieli po Święcie Paschy – Wspomnienie trzystu osiemnastu ojców z Nicei*, https://wiadomosci.cerkiew.pl/news.php?id_n=354 [dostęp: 23.03.2025].
https://ccel.org/s/schaff/encyc/encyc11/htm/ii.xvii.htm [dostęp: 20.04.2025].
Wace H., *Dictionary of Christian Biography and Literature to the End of the Sixth Century A.D., with an Account of the Principal Sects and Heresies*. Christian Classics Ethereal Library, 2000. https://www.ccel.org/ccel/wace/biodict.html
https://ccel.org/ccel/wace/biodict/biodict.html [dostęp: 20.04.2025].
https://deon.pl/imiona-swietych/leoncjusz,5411 [dostęp: 20.04.2025].
https://rebus.us.edu.pl/bitstream/20.500.12128/3227/3/Slomka_Marceli_z_Ancyry_fragmenty_zachowanych_dziel.pdf [dostęp: 20.04.2025].